

Jaeden Izik-Dzurko

Rachmaninov, Franck & Bach op piano

Programma

Johann Sebastian Bach (1685-1750)

Partita nr. 4, BWV 828 (1728)

Ouverture

Allemande

Courante

Aria

Sarabande

Menuet

Gigue

César Franck (1822-1890)

Prélude, Choral et Fugue, FWV21 (1884)

Sergej Rachmaninov (1873-1943)

Uit Preludes opus 23 (1903)

Nr. 1 in fis

Nr. 2 in Bes

Nr. 5 in g

Nr. 6 in Es

Programmatoelichting

1728. Johann Sebastian **Bach**, 42 jaar oud, debuteert. Werkelijk, toen pas? Jawel. Hij publiceert dan zijn eerste compositie, een klaviersuite of zoals hij het zelf noemt 'Partita'. Zeer opmerkelijk. Bach heeft dan al honderden werken geschreven, de *Johannes Passion*, talloze cantates, zijn orkestsuites, soloconcerten, noem maar op. Maar met publiceren was hij niet scheutig. Dit was ook zeker niet het begin van een ongekennde publicatiedrift: op het eind van zijn leven stond de teller van gepubliceerde werken op twaalf, weinig als je er een dikke 1000 hebt gemaakt. Na Bachs dood schoot het evenmin op. Toen, begin 19e eeuw, Beethoven lucht kreeg van Bachs genie, zocht hij zich een ongeluk naar partituren en lang moest hij het in hoofdzaak doen met *Das Wohltemperierte Klavier* dat in 1801, een halve eeuw na Bachs dood, eindelijk eens was uitgegeven.

Genoemde partita is de eerste in een forse bundel van zes, in 1731 gepubliceerd onder de titel *Clavierübung*; u hoort de vierde. Je kon de stukken bij Bach thuis in zijn huisje naast de Thomaskerk in Leipzig kopen. Zijn twee oudste zoons Wilhelm Friedemann en Carl Philipp Emmanuel hielpen hem een beetje door ze elders in het land aan de man te brengen.

In 1760 kwam de grote uitgever Breitkopf met een herdruk. En zo kon het gebeuren dat de partita's rond 1800 veel betekenden voor de postume waardering van Bach.

Het werd in 1884 hoog tijd dat César **Franck** zijn *Prélude, choral et fugue* schreef. Om twee redenen. Franck, hoewel naast organist toch ook een groot pianist, had al in geen veertig jaar meer een pianowerk geschreven. En verder moest er toch echt weer eens een Frans pianostuk van niveau worden gecomponeerd. Parijs leed in die jaren op dat gebied namelijk behoorlijk aan bloedarmoede. Salonmuziek te over, opera's, dat wel maar erg, erg weinig op het gebied van de serieuze muziek, deze of gene nocturne of barcarole van Fauré daargelaten. Toen *Prélude, choral et fugue* op 24 januari 1885 in de Société Nationale de Musique in première ging, was men dan ook dankbaar.

Dankbaar en enthousiast. Op een enkeling na. En omdat hij het geestig zegt, citeren we 'm: 'Het is een stuk dat zich onaangenaam en ongemakkelijk laat spelen, waarvan het Choral geen koraal en de fuga geen fuga is,

want zij verliest de moed zodra zij haar opzet beëindigd heeft en vervolgt met eindeloze uitweidingen, die even weinig op een fuga lijken als een plantdier op een zoogdier en die wel zeer duur de briljante slottirade betalen...'. Dit is een recensie die geen recensie is maar een veeg uit de pan. En hij is geschreven door iemand die geen recensent was maar een groot componist, namelijk Camille Saint-Saëns. Misschien voelde de behoudende Saint-Saëns zich wat ongemakkelijk bij de nieuwe vorm van het werk: de koppeling 'Prelude en fuga' is minstens zo oud als Bach maar Franck besloot tijdens het componeren tussen beide een koraal te plaatsen. Die toen de harteklop van het stuk werd.

'Hoe goed hoort hij de stilte.' Het was de Russische schrijver Maxim Gorki die het nieuwe opus van **Rachmaninov** het mooist onder woorden bracht. Klinkt wat paradoxaal – muziek is immers geluid – maar het illustreert ook dat zijn muziek kennelijk alles weet uit te drukken. De stemmingen in dit *opus 23* zijn uiteenlopend. Samen met de oudere roemruchte *Prelude in cis* en een tweede serie van nog eens 13 preludes, schreef Rachmaninov een complete reeks van 24 preludes in alle mineur- en majeuretoonsoorten; anders dan bij Chopin en Skrjabin vormen ze geen gesloten cyclus maar is het als het ware een tuin waarin je juist de bloemen die je zoekt, kunt plukken.

Ja, mineur én majeur. Rachmaninov moest nu wel. Beter gezegd, hij moest nu ook in majeur componeren. Deed 'ie van nature niet. Al zijn grote werken – de pianoconcerten, symfonieën, sonates, pianotrio's: mineur.

Je ziet zoiets bij niemand anders. En dat terwijl hij ook in majeur wonderwerkjes kon scheppen. In zoverre was het keurslijf van 24 preludes in alle toonsoorten dus een gelukkig keurslijf. Nr. 1 is introvert, met sterke dissonanten in de getourmenteerde climax. In weelderige pianostijl is nr. 2, een soort 'lentebeken'. Nr. 5 in g, 'als een mars', is één Rachmaninovs populairste pianostukken; op zijn eigen opname uit 1920 speelt hij hem opvallend stug, terughoudend en plakt er nog twee maten aan vast die niet in de gedrukte versie staan. De zesde doet wat aan het *Tweede pianoconcert* denken; Rachmaninov noteerde hem in één ruk op de dag dat zijn oudste dochter werd geboren.

Als winnaar van de Leeds International Piano Competition 2024 én eerste Canadese winnaar van het Concours musical international de Montréal, ook vorig jaar, heeft de nu 26-jarige pianist **Jaeden Izik-Dzurko** zich aan beide zijden van de Atlantische Oceaan doen gelden als buitengewoon veelbelovend jong artiest. Hij gaf recitals in de Londense Wigmore Hall, de New Yorkse Weill Recital Hall, het Auditorio Nacional de Música in Madrid en de Salle Cortot in Parijs en trad op met orkesten als het Orquesta Sinfónica de Madrid en het Real Orquesta Sinfónica de Sevilla. Jaeden studeerde aan de Juilliard School bij Yoheved Kaplinsky en aan de University of British Columbia bij Corey Hamm. Hij is de winnaar van een Borletti-Buitoni Trust Fellowship.

Binnenkort in Muziekgebouw Eindhoven

Do 4 dec '25	Elisabeth Leonskaja	Schuberts laatste pianosonates
Do 15 jan '26	Raoul Steffani & Severin von Eckardstein	Schumanns Dichterliebe en Waldscenen
Vr 6 mrt '26	Arcadi Volodos	Meester van de verfijning speelt Chopin

Zullen we Vrienden worden?

M-Friends draagt bij aan het voortbestaan van onze mooie concertzaal en ondersteunt de realisatie van bijzondere projecten. Voor een paar tientjes per jaar ben je al Vriend en natuurlijk krijg je daar ook iets voor terug! Scan de QR-code, lees meer over de voordelen en meld je aan.

